

V.V.N.T. **LEDENBRIEF**

Tijdschrift van de
**VERENIGING VRIENDEN
NEDERLAND - TSJECHOSLOWAKIJE**

Nr. 71

SEPTEMBER 1991

ANTON ANDERLE

Herfsttoernee
1991

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad	voorzitter
H.G. v.d. Burg-Meijer	secretaris
Nieuwendamlaan 274	
2547 JR DEN HAAG	
J. van Gastel	penningmeester
Postrek. 379543 t.n.v.	
Ver. Vrienden Ned.-Tsjech. te Rijswijk	
A. den Boogert	adj. secr./penn.
E.H.L. de Munck	vice-voorz.
mw. H. Sugito	
D. Klein Breteler	
G.P.A. Schöpping	
I.J.B. van Vuuren	

==*==

Redactie Ledenbrief

L.J. v.d. Burg, Nieuwendamlaan 274
2547 JR Den Haag; Tel. 070-3258679

mw. H.G. v.d. Burg-Meijer
H. Sugito
K.L. Thio
J.F.E. Wallin

==*==

Ledenadministratie

mw. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274 - 2547 JR DEN HAAG

==*==

GTM (Genootschap voor Tsjech. Muziek)

J.F.E. Wallin (voorz.) Tel. 070-3278706
Pr. Bernhardlaan 21 - 2264 CA LEIDSCHENDAM

A. van Beuzekom (secr.)
P.J.M. de Coo (penn.)
mw. T. Onderdenwijngaard
W. Dijk

==*==

Afdelingen

Amsterdam: K.L. Thio; tel. 020-791423

Rotterdam: A. den Boogert; tel. 010-4205581

Den Haag: vacant

==*==

V.V.N.T.-Filmdienst:

K.L. Thio, Van Baerlestraat 59
1071 AR AMSTERDAM; tel. 020-791423

==*==

Reisdienst:

A. Hoogstad
mw. H.G. v.d. Burg

PRANEDA bv

PAPENDRECHT - NEDERLAND

IMPORT - EXPORT

Kerelweg 53 - 57 - 3356 LD
Postbus 149 - 3350 AC

Telefoon 078 - 152566
Telex 29380

TSJECHOSLOWAKIJE

Aktieve vakanties
met reisorganisatie
TOPO-AKTIEF in
Tsjechoslowakije.

Bel: 085-457351

Topo-Aktief is gevestigd in kaartenwinkel 'Stap Voor Stap' in Arnhem. Hier kunt u terecht voor alle reisgidsen en (gedetailleerde) kaarten.

Bel: 085-510334

WANDELEN
FIETSEN
KANOËN
PAARDRIJDEN
KLIMMEN
PARAGLIDING
ZWEEFVLIEGEN
ETC.

stap voor stap

VAN DE VOORZITTER

Uit Český Krumlov schrijf ik deze keer. Een paar dagen van de vakantie zijn daar goed besteed. Het stadje is een schoonheid, heeft prachtige huizen en een indrukwekkend kasteel, niet alleen van buiten, hoog oprijzend uit het dal van de bovenloop van de Moldau, maar ook binnen. Het kasteel dateert van de dertiende eeuw en is natuurlijk in de loop der eeuwen gerestaureerd. Schitterend zijn de zalen waar aan geen enkele muur een groot schilderij mocht ontbreken.

Diezelfde indruk kregen wij gisteren ook in Hluboka. Je kunt van zo veel schoonheid genieten en je verbazen hoe rijk de machtigen van vroeger wel waren. De Schwarzenbergs hadden bijvoorbeeld 176.000 ha grond en dat bracht in die tijd nog wel wat op.

Zuid Bohemen is een prachtige landstreek. České Budějovice een interessante stad. Overall is men bezig het achterstallig onderhoud in te halen.

Vacantie in deze vruchtbare streek, waar je weinig merkt van de milieuproblematiek, - de bomen en bossen zijn prachtig groen - is daarom van harte aan te bevelen.

Voor de toerist is Tsjechoslowakije best voordelig, de bewoners spreken daar overigens anders over. Want Tsjechoslowakije kent nog veel armoede. Ze zullen er niet zo snel bovenop kunnen komen, vrees ik. Daarom schrijf ik met gemengde gevoelens over de goedkoopste voor buitenlanders.

Het land wordt overigens overstroomd met Duitsers en Oostenrijkers. De eersten zijn groter in aantal en vallen ook meer op!

Het evenwicht in Europa is verstoord. Sommigen hebben daar, evenals bij ons, moeite mee.

De andere kant van de medaille.

Arie Hoogstad.

Het maandelijks uitgeven van de ledenbrief kost een flinke duit. Door advertenties kunnen wij deze kosten drukken en u bereikt daarmee een gericht publiek in een oplage van + 800 exemplaren. Onderstaand onze tarieven:

1/16 pag.	f 15,=;	6 nrs	f 85,=;	12 nrs	f 165,=
1/8 "	f 20,=;	" "	f 115,=;	" "	f 225,=
1/4 "	f 30,=;	" "	f 170,=;	" "	f 325,=
1/2 "	f 50,=;	" "	f 270,=;	" "	f 500,=
hele pag.	f 85,=;	" "	f 440,=;	" "	f 850,=

Voor nadere inlichtingen: L.J. v.d. Burg, Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag. Tel. 070-3258679.

VAN DE REDACTIE

Het zal onze lezers bij het doorbladeren van deze ledenbrief opgeval-
len zijn, dat we vaak een kleinere letter hebben gebruikt en dat
er geen advertentie van de firma Schouten meer voorkomt.

De kleinere letter is uit het oogpunt van bezuiniging en de mogelijk-
heid om meer nieuwtjes en wetenswaardigheden op te nemen. Wij
krijgen namelijk - gelukkig - zoveel kopij, dat we wel een oplossing
moeten zoeken en het bovenstaande lijkt ons het meest voor de
hand liggend.

Tevens zullen wij soms genoodzaakt zijn een inzender te verzoeken
zijn tekst wat in te korten en/of eventueel te splitsen zodat we
er dan een 'vervolgverhaal' van kunnen maken. Dit hebben wij reeds
eerder gedaan met een inzending van P. van Stiphout en ook de
reisherinnering van Guido Schöpping komt in minstens twee afleve-
ringen.

Van de beheerder van het **Comeniusmuseum**, drs. Steven Poolman, staat onder de rubriek
Comeniusjaar 1992 interessant nieuws over het mausoleum in Naarden.

Verder verwijzen wij gaarne naar de advertenties in deze ledenbrief waarvan dus die
van de firma Schouten ontbreekt. Vrijwel van het begin af aan heeft het echtpaar
Schouten geadverteerd, ook toen de oplaag nog zo klein was dat adverteren meer een
financiële ondersteuning was. Verder schonken zij ons steeds prijzen voor tombola en/of
loterij. Helaas, de gewijzigde ondernemingsvormen en normen in Tsjechoslowakije hebben
hen genoodzaakt dit besluit te nemen. Wij blijven hen dankbaar voor de genoten vriend-
schap.

Voorts gaarne aandacht voor wel heel bijzondere activiteiten, waarvan u reeds kennis
hebt kunnen maken via de omslag en waarvan u een uitgebreide advertentie plus tekst
vindt op respectievelijk pag. 6 en 5. Het betreft voorstelling van van het **Poppentheater**
van **Anton Anderle**.

Een andere bijzondere serie voorstellingen betreft onder meer **animatie-films** van **Jan**
Svankmajer. De voorstellingen vinden plaats in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam,
Utrecht, Antwerpen en Gent. Zie bij "Evenementen" op pag. 7.

In de rubriek Comeniusjaar 1992 vindt u een **prijsvraag** en nieuws over de herdenkingen
in 1992.

Voor het verkrijgen van benzinebonnen, brochures en dergelijke verwijzen we naar **Reis-**
tips. Daar vindt u ook gegevens over een **ski-vakantie**, georganiseerd door het NIVON
alsmede het adres van Eurodynamic die overnachtingen, maar ook reserveringen kan
verzorgen. Op pag.12 een advertentie met een verzoek.

Voorts veel **nieuws** van de hand van **Jan van Gastel** en reisherinneringen waarbij **de fiets**
een hoofdrol speelt.

Verder besteden wij aandacht aan de **cursussen** Tsjechisch/Slowaaks. Deze gegevens
vindt u bij de **Reistips**.

Tenslotte een minder prettige mededeling, namelijk het overlijden van dr. L. van Egeraat
in Ulvenhout. Als presentator van toeristische radio- en TV-programma's in de 60'er
jaren genoot hij grote bekendheid, hetgeen nog versterkt werd door de vele reisgidsen,
die hij schreef. De gids over Tsjechoslowakije was voor ondergetekende mede de aanlei-
ding om in 1964 voor de eerste maal naar Tsjechoslowakije te gaan, hetgeen dan ook
voorkomt in het commentaar bij onze diaserie van 1967 over Tsjechoslowakije. Hij was
in die tijd mede-oprichter en directeur van het Nederlands Wetenschappelijk Instituut
voor Toerisme, de NWTI te Breda.

Dr. van Egeraat is 67 jaar geworden.

L.J. v.d. Burg.

EVENEMENTEN

In deze rubriek vindt u gegevens van grote evenementen. Allereerst dan de **tournee van Poppentheater Anton Anderle**, georganiseerd door het Nederlands Poppenspel Instituut. De V.V.N.T. heeft getracht korting op de toegangsprijzen te verkrijgen voor haar leden hetgeen niet is gelukt vanwege de vele reeds gesloten contractjes met de in het land verspreide theatertjes. Men beloofde ons echter bij een volgende gelegenheid rekening te zullen houden met onze verlangens.

Behalve uit de advertentie op pag. 6 vindt u hieronder nadere gegevens.

Anton Anderle, traditie in dubbele zin

In Tsjechoslowakije, in het Slowaakse deel, ligt de stad Banská Bystrica. Onder in de kelderruimte van een flat bevindt zich een bijzondere verzameling, de hobby van een bewonderenswaardige man: Anton Anderle. Hij werd verliefd op het intieme van poppenspel. In de poppenkast bewegen door hem gemanipuleerde houten marionetten. Poppentheater in traditionele zin, maar ook poppenspeler in traditionele zin.

Erfgenaam:

Anton Anderle wordt in 1944 geboren in een familie waar de poppenspeltraditie al drie generaties wordt doorgegeven.

Al in de eerste helft van de 19e eeuw trekken Tsjechische en Moravische marionettenspelers langs de Slowaakse steden. In 1874 begint met Jan Strazan de Slowaakse en ook de poppenspeltraditie van de familie Anderle.

Strazans dochter, een vondeling, Eva Kourilova trouwt met Michal Anderle. Zij, de grootouders van Anton Anderle, leggen de basis voor de familietraditie van de Anderle's. Met een paar oude poppen van Strazan beginnen ze met het maken van poppentheater. Later nemen ook hun vier kinderen de touwtjes in handen.

Wanneer de vader van Anton, Bohuslav Anderle, door de veranderende tijden het poppenspel eind vijftiger jaren de rug toekeert, lijkt een breuk met de traditie gedurende enkele jaren definitief, totdat in Anton de liefde voor theater ontwaakt alsook het besef erfgenaam te zijn van een familie-traditie.

Verzamelaar:

Naast marionettenspeler is Anton Anderle zoals eerder opgemerkt, ook collectioneur van poppen. Hij wil zo het culturele - en familie-erfgoed bewaren voor en tonen aan de huidige en toekomstige generaties. Familiepoppen vormden de basis voor zijn verzamelwoede.

De oudste poppenset, van de meer dan vierhonderd poppen tellende verzameling, stamt uit de jaren 1830 - 1835 en was van de Tsjechische poppenspeler Dubsky.

Andere sets geven de periode van grote bloei van het Slowaakse poppenspel aan. Ze zijn gemaakt in de periode 1919 - 1929 wanneer Slowakije **156 poppentheaters** telt.

Zijn verzameling vormt een unieke weergave van de ontwikkeling van het poppentheater in Slowakije.

Poppenspeler

De twee bovengenoemde kwaliteiten van erfgenaam en collectioneur maken Anderle tot een bijzondere poppenspeler.

Hij kan zoals gezegd 'spelen vanuit een familie-traditie', maar ook op bijna wetenschappelijk **traditioneel tehater** bedrijven omdat hij de authentieke bronnen voor handen heeft in zijn eigen flat.

Anton Anderle, de theatermaker pur sang, weet steeds weer zijn liefde voor de poppen over te brengen op het publiek.

UNIEKE TRADITIE VAN...

Liefhebbers van vormen van intieme podiumkunst kunnen genieten van twee producties voor volwassenen waarmee de Slowaakse marionettenspeler Anton Anderle dit najaar naar Nederland komt.

... EEN SLOWAAKSE POPPENSPELER ...

Anton Anderle wordt in 1944 geboren in een familie waarin de poppenspeltraditie al drie generaties wordt doorgegeven. Hij voelt zich daardoor erfgenaam van een traditie die hij zichtbaar koestert. Hij verstaat de kunst zijn liefde voor de poppen over te brengen op het publiek.

... IN DON GIOVANNI EN FAUST.

'Don Giovanni' (Don Sajn in het Slowaaks) en 'Faust' worden door Anderle op een bijzondere wijze vertolkt en gespeeld op een in Nederland zo goed als verdwenen traditionele manier. Hét moment voor u om te komen genieten van poppenspel en van Slowaakse cultuur.

■ VOORSTELLINGEN VAN ANTON ANDERLE ■

Datum	Plaats	Accommodatie	Tijd	vs.*	Reserveren
Di 15 okt.	Dordrecht	Poppentheater Damiët	20.30	D.G.	078 - 140342
Wo 16 okt.	Utrecht	RU theater	21.30	F.	030 - 394355
Do 17 okt.	Rotterdam	Poppentheater Lucia Sies	20.30	F.	010 - 4137501
Vr 18 okt.	Zierikzee	Jongerensociëteit Brogum	20.00	D.G.	01110 - 15500
Za 19 okt.	Amsterdam	A'dams Marionettentheater	20.30	D.G.	020 - 6208027
Zo 20 okt.	Amsterdam	A'dams Marionettentheater	11.30	F.	020 - 6208027
Zo 20 okt.	Den Haag	Poppentheater Guido van Deth	20.00	D.G.	070 - 3280208
Di 22 okt.	Berkhout	Studio 88	20.00	F.	02295 - 1991
Wo 23 okt.	Sneek	Poppentheater De Regenboog	20.00	D,G.	05150 - 21441
Do 24 okt.	Roermond	Poppentheater De Klaproos	20.00	F.	04750 - 34564
Vr 25 okt.	Gorinchem	Poppentheater De Heksenketel	20.00	D.G.	01830 - 60508
Za 26 okt.	Oss	Poppentheater Marag	20.00	D.G.	04120 - 46745
Zo 27 okt.	Gouda	Gouds Poppentheater	19.30	F.	01820 - 23449
Di 29 okt.	Voorschoten	Poppentheater Wellus-Nietus	20.30	F.	071 - 618361
Wo 30 okt.	Haarlem	Poppentheater Pandora	20.30	F.	023 - 323951
Do 31 okt.	Hilvarenbeek	Tejater Tierelantijn	20.00	F.	04255 - 4029
Vr 01 nov.	Tilburg	Poppentheater Sapperlipopet	20.00	D.G.	013 - 434627
Za 02 nov.	Zwolle	Papenstraattheater	21.00	F.	038 - 219981

*vs. = voorstelling.

Anton Anderle speelt tijdens de tournee twee voorstellingen; Don Giovanni (D.G.) en Faust (F.)

■ DUS OOK BIJ U IN DE BUURT ■

Een tweede tournee betreft **animatiefilms** van de Tsjechische cineast **Jan Svankmajer**, waarvan hierna nadere gegevens volgen.

FILMS VAN JAN SVANKMAJER IN NEDERLAND EN BELGIE

In samenwerking met de Rotterdamse Kunststichting en Rialto Theater organiseert de Antwerpse Filmstichting in oktober een retrospectief rond de Tsjechische animatiefilmer Jan Svankmajer. In Zaal De Unie in Rotterdam presenteert Svankmajer zelf zijn films.

Het festival gaat 4 oktober van start en draait behalve in Antwerpen, Rotterdam en Amsterdam, ook in Den Haag (Haags Filmhuis), Utrecht en Gent. Het retrospectief omvat al zijn films. De meeste films zijn nooit eerder vertoond in Nederland en België. Ook te zien zijn recente videoclips, die hij onder andere voor Sting en Meatloaf maakte.

In Antwerpen is de gehele maand oktober een tentoonstelling ingericht met een selectie uit de collages, objecten en poppen van Svankmajer.

Programma

Het programma in **Rotterdam** vindt plaats op 4, 5 en 6 oktober in Zaal De Unie. Jan Svankmajer zal een van de avonden te gast zijn in Rotterdam om zijn films te presenteren.

ZAAL DE UNIE, Mauritsweg 34, 3012 JT Rotterdam, info 010-4141666; reserveren aan te bevelen: 010-4333534. Aanvang: 20.30 uur. Entree: f 7,50 (f 5,= met korting - ook voor V.V.N.T.-leden op vertoon van lidmaatschapskaart).

Het retrospectief in **Amsterdam** is van 4 t/m 10 oktober, dagelijks om 19.30 u. RIALTO THEATER, Ceintuurbaan 338, 1072 GN Amsterdam, 020-6623488. Entree: f 11,= (f 8,50 met korting - ook voor V.V.N.T.)

Het **HAAGS FILMHUIS** vertoont het retrospectief van 11 t/m 17 oktober.

Haags Filmhuis, Denneweg 56, 2514 CH Den Haag, 070-3656030. Aanvang: 19.30 en 21.45 uur. Entree: f 10,= (f 7,50 met korting - ook voor V.V.N.T.)

In **Utrecht** is het retrospectief te zien op maandag 28, dinsdag 29, woensdag 30 en donderdag 31 oktober in HET HOOGT, Hoogt 4, 3512 GW Utrecht, 030-328388. Aanvang: 21.30 uur in Filmzaal 1. Entree: f 10,= (f 9,= met korting - ook voor V.V.N.T.).

Vanaf 21 oktober is het retrospectief van Svankmajer in Antwerpen en Gent te zien. In Antwerpen wordt naast de vertoning van zijn films een TENTOONSTELLING ingericht, "Beeldlexicon", die een keuze omvat uit de collages, objecten en poppen van de kunstenaar.

Forum van FNAC, Groenplaats, Antwerpen van 5 t/m 30 oktober, dagelijks van 10 tot 18 uur (behalve zondags).

Ter gelegenheid van het retrospectief wordt een geïllustreerd BOEK uitgegeven van en over het werk van Jan Svankmajer, dat door hemzelf werd ontworpen en samengesteld.

Moskwood Film heeft twee VIDEOCASSETTES uitgebracht "The world of Jan Svankmajer" (met zeven korte films) en "Alice", die verkrijgbaar zijn bij de verschillende theaters.

Jan Svankmajer

Svankmajer is geboren in Praag in 1934, het jaar voorafgaande aan het Praagse bezoek van de meest vooraanstaande surrealisten, André Breton en Paul Eluard. De surrealistische beweging in Tsjechoslowakije was toen al goed ontwikkeld onder leiding van de theoreticus Karel Teige. Svankmajer zelf werd in 1969 actief lid van deze beweging. Svankmajer noemt zichzelf een 'militant surrealist', in de stijl van de orthodoxe traditie waar Breton representatief voor is.

Het Tsjechische surrealisme heeft haar subversieve kracht weten te behouden, in tegenstelling tot de Westerse surrealistische beweging die zich heeft geassimileerd met de reclame- en popindustrie.

Svankmajer volgde zijn opleiding in het theater. Vooral het poppenspel, dat een levendige traditie heeft in Tsjechoslowakije, is van invloed op zijn werk. Hij was jarenlang verbonden aan het Theater der Maskers, het Zwarte Theater en het Laterna Magika Theater, alvorens hij begin jaren zestig zijn intrede in de film maakte.

Zijn eerste film, *The Last Trick* uit 1964, is het resultaat van zijn ervaringen in en met het theater. Later zou hij nog vaak teruggrijpen naar de conventies en het repertoire van het poppenspel.

Svankmajer liet zich inspireren door de films van Eisenstein, Fellini en Bunuel. Hun invloed op zijn films is respectievelijk terug te vinden in, de creatieve montage, de rijke fantasie en de gruwelijke humor die de films kenmerken.

Svankmajer woont en werkt in Praag, een stad die hij haast nooit verlaat, omdat zij een voortdurende inspiratiebron is. De Tsjechische kunsttraditie, voortvloeiend uit de grote maniëristische periode van de 16e eeuw, is van invloed op zijn werk. Dankzij het mecenaat van Rudolf II was Praag in die tijd een van de belangrijkste centra van de Europese cultuur. Niet alleen magiërs en alchemisten (zoals John Dee) vonden er een onderkomen, maar ook en vooral maniëristische kunstenaars, zoals Guiseppe Arcimboldo. Arcimboldo's latere portretten van menselijke figuren, geheel gecomponeerd uit objecten van fruit, dieren en boeken, komen surrealistisch over. Arcimboldo's portretten inspireerden hem onder andere tot "*Dimensions of Dialogue*", waarin samengestelde hoofden elkaar opeten en uitspuwen om weer nieuwe hoofden te vormen.

Hoewel Svankmajer literaire en plastische invloeden op zijn werk onderkent, put hij voor zijn beeldspraak voornamelijk uit zijn eigen belevingswereld. "Ik beleef voortdurend mijn hele leven", zegt hij, "Ik probeer over de jaren heen een dialoog met mijn kindertijd en mijn adolescentie te onderhouden. De kindertijd is mijn alterego."

Inmiddels heeft Svankmajer 22 korte films gemaakt, waarvan de meeste met prijzen werden overladen. Die erkenning resulteerde in de internationale co-productie van de lange speelfilm '*Alice*' en opdrachten voor de BBC, Virgin Records en MTV. Zijn eerstvolgende project is een bewerking van Dr. Faustus.

N.B. De korte films van Svankmajer worden chronologisch vertoond in drie programmablokken van 90 minuten; respectievelijk films uit de jaren zestig (9 stuks), zeventig (7) en tachtig (11). Daarnaast wordt de lange film *Alice* vertoond (85 min.)

Een derde groot evenement vindt plaats in **Brunssum** ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van het **MANNENKOOR R.M.K.**

De viering vindt plaats met twee top-evenementen en wel op **Vrijdag 18 oktober** met een Gala Opera Concert met het Limburgs Symphonie-orkest, het RMK mannenkoor en 5 internationaal vermaarde solisten. Werken van Mozart, Bizet, Gounod, Verdi en Meyerbeer.

Zaterdag 19 oktober: Optreden van het **Tsjechische Nationaal Dans- en Zangensemble BOHEMIA** bestaande uit 3 orkesten en 95 personen.

Plaats: Brunnahal aan de Raadhuisstraat.
Aanvang: beide avonden 20.00 uur.

Prijs: Vrijdag: f 22,50 zaal en
f 20,-- tribune.

Zaterdag: f 32,50 zaal en
f 30,-- tribune.

Op deze prijzen - ook voor VVNT-leden - bij een groep van minstens 10 personen f 5,-- reductie per persoon.

Informatie: secr. R.M.K., tel 045-254791.

COMENIUSJAAR 1992

Jan Amos Comenius
1592-1670

In deze ledenbrief weer enige bijdragen met betrekking tot de herdenking van het 400e geboortjaar van Comenius:

1. Allereerst een **prijsvraag** onder het hoofd "De leraar aller landen"
2. Het programma van de internationale conferentie, genoemd in onze ledenbrief van juli/augustus
3. Een geschiedenis van het Mausoleum te Naarden in kort bestek door drs. S. Poolman, beheerder van het Comeniusmuseum.

DE LERAAR ALLER LANDEN

De viering van het 400e geboortjaar van Comenius wordt volgend jaar onder auspiciën van UNESCO over de hele wereld gevierd. In verband met deze viering heeft De Tsjechische Vereniging voor Toegepaste Grafiek, in samenwerking met het J.A. Komensky Museum in Uherský Brod en onder toezicht van de Tsjechische Commissie voor Samenwerking met UNESCO, een Internationale **Ontwerpprijsvraag voor Posters** uitgeschreven.

Het onderwerp is de 400e verjaardag van het geboortjaar van Comenius. De poster moet de wereldwijde betekenis van het werk en van de persoon Comenius uitbeelden. Aan de prijsvraag kan op individuele basis worden deelgenomen of in team-verband.

De afmeting van de poster is minimaal 42 x 60 cm en maximaal 100 x 70 cm. Alle technieken zijn toegestaan mits de poster zonder hulpmiddelen, behalve om op te hangen, kan worden getoond. De aanbevolen tekst, doch niet verplicht, op de poster is "1592 - 1992, Jan Amos Komenský, Comenius".

Op de achterkant van elke ingezonden poster moet een zescijferig getal/nummer staan. Dit nummer moet ook op de enveloppe staan waarin een kaart zit met de naam en het adres van de ontwerper en het nummer van de poster. De sluitingsdatum van de prijsvraag is **25 oktober 1991** en de posters (met de bijbehorende enveloppen) moeten worden opgestuurd naar:

Asociace užité grafiky (Soutěž J.A. Komenský)
Masarykovo náměstí 250
110 00 PRAHA 1, C.S.F.R.

Belangrijk: met het opsturen van het posterontwerp gaat de ontwerp(st)er akkoord met het feit dat bij gebruik en verspreiding van zijn/haar poster geen ontwerp-kosten en/of auteursrechten betaald zullen worden noch enige andere vergoeding in welke vorm dan ook.

Een internationale jury zal op 10 november de beste ontwerpen kiezen. De drie beste ontwerpen zullen worden gehonoreerd met een gouden, zilveren en bronzen medaille; vijf andere ontwerpen krijgen een eervolle vermelding. Onder beheer van de jury zal een selectie van de ingezonden ontwerpen in Tsjechoslowakije worden tentoongesteld; in 1992 in het UNESCO Exhibition Centre in Parijs, in **Naarden/Nederland** en in een aantal andere landen. Na het jubileumjaar worden de posters eigendom van het J.A. Komensky Museum in Uherský Brod.

Joh. Sugito.

assurantiën

Reisverzekeringen - Pensioenadviezen - Gunstige spaarvormen
Hypotheeken - Financieringen

Apeldoornselaan 72
2573 LN DEN HAAG
070-362 40 50

Ben van der Burg
Privé: 070 - 345 93 52

"J.A. Comenius, Heritage and Education of Man for the 21st Century"

In vervolg op het artikel over de internationale conferentie met bovengenoemde titel (in een voorgaande editie van onze Ledenbrief), volgt hierbij het programma van deze conferentie.

De onderwerpen van de conferentie zijn in twee groepen verdeeld:

'De algemene problemen van het hedendaagse onderwijs' en
'Comeniologische onderwerpen belicht vanuit de diverse wetenschappelijke hoeken'.

De drie conferentiedagen zullen worden geopend door drie plenaire zittingen met de volgende onderwerpen:

1. Onderwijs in de 21e eeuw.
2. De persoonlijkheid van een kind, zijn ontwikkeling en de Rechten van een Kind.
3. Onderwijsmateriaal.

Elke plenaire zitting wordt gevolgd door voordrachten en discussies in verschillende secties:

Sectie 1. Onderwijs in de 21e eeuw:

- * het onderwijs in de toekomst en levenslange onderwijsproblemen.
- * onderwijsfilosofie.
- * onderwijs in vrede, ecologie en informatie-techniek.
- * humanisering van het onderwijs.
- * plaats van de leraar/onderwijzer in de hedendaagse maatschappij en onderwijs-trainingen.

Sectie 2. De ontwikkeling van de persoonlijkheid van een kind en de Rechten van een Kind.

- * verschillende benaderingen voor het concept Kind en het concept voor de ontwikkeling van een Kind.
- * de Conventie van de Rechten van een Kind en de weerspiegeling ervan in het onderwijs, medische en sociale zorg en de wettelijke bescherming van het Kind.
- * een studie naar de bescherming van het Kind.

Sectie 3. Onderwijsmateriaal als informatietechniek.

De discussie wordt gebaseerd op het illustratieve concept van Comenius:

- * technische middelen voor training: het ontwerpen van de middelen, gebruik ervan en de economische aspecten.
- * didactische technieken als onderdeel van de lerarenopleiding.
- * de nieuwste trainingstechnieken.
- * correlatie tussen cybernetisch onderwijs en informatietechniek voor onderwijs.

Sectie 4. Comenius over onderwijs op zeer jeugdige leeftijd en zijn erfenis.

Bij dit onderwerp zal men zich concentreren op de ideeën over onderwijs op zeer jeugdige leeftijd in het totale werk van Comenius en de acceptatie daarvan in het hedendaagse onderwijs bij kinderen jonger dan 6 jaar.

- * historische gronden van de ideeën van Comenius over onderwijs op zeer jeugdige leeftijd.
- * het systeem van Comenius voor onderwijs op zeer jeugdige leeftijd.
- * referenties voor de werken van Comenius in de geschiedenis van het onderwijs op zeer jeugdige leeftijd.
- * het concept van onderwijs op zeer jeugdige leeftijd en de Rechten van het Kind.
- * het opgroeien van een kind in een gezin en op zeer jeugdige leeftijd in een internaat.
- * kinderen en kunst.

Sectie 5. Comenius en het belang van taal- en literatuur-onderricht.

Ingezonden stukken en discussies zullen gaan over:

- * het belang van de werken van Comenius voor de hedendaagse ontwikkeling van taal- en literatuuronderricht met inachtneming van de laatste trends in de taalkunde, literaire- en geschiedswetenschappen, pedagogie, pedagogische psychologie en didactiek van de vreemde talen.
- * Comenius's positie in de Barok en Renaissance.
- * Comenius en de ontwikkeling van de persoonlijkheid via vreemde talen, literatuur en cultuur.
- * de persoonlijkheid en het beroep van de vreemdetalen leraar, het belang van nieuwe strategieën bij en onderwijzen en beheersen van vreemde talen en literatuur voor het multi-linguale en multikulturele Europa en de wereld van de toekomst.

Sectie 6. Comenius en "res humanae".

Bij dit onderwerp zal men zich concentreren op algemene activiteiten van de mens, zoals in Comenius's filosofisch concept "res humanae" (politiek, theologie en filosofie).

De hoofdonderwerpen zijn:

- * Comenius's era - de wereld als een labirinth.
- * De wereld van Comenius en zijn weerspiegeling in de wereldliteratuur.
- * Perceptie van de ideeën van Comenius, in eigen land en in het buitenland.
- * Comenius als priester van de Broeder Gemeenschap en zijn theologisch concept.
- * Tsjechoslowakije en de werken van Comenius.

De onderwerpen van deze sectie zijn bepaald door inhoud van de publikatie van de Karel Universiteit in Praag: "Charles University in Honour of Comenius", die ter gelegenheid van de conferentie in het Tsjechisch en Engels zijn uitgegeven.

Sectie 7. Comenius en zijn erfenis in de kerkelijke activiteiten.

De agenda en discussies zullen zich concentreren op de meningen van de verschillende kerken over het beroep van de mensheid, de maatschappij, in het licht van de ideeën van Comenius; de bijdrage van Comenius aan het oecumene.

EEN GESCHIEDENIS VAN HET MAUSOLEUM IN KORT BESTEK

Het huidige Comenius Mausoleum, oorspronkelijk een laat-gotische kapel, is het laatste restant van een middeleeuws klooster waar de 'Susteren van het Maria-Convent ende St. Franciscus' vanaf 1438 waren gehuisvest. Na de opheffing van het klooster in 1579 werd het complex - met uitzondering van de kapel kloosterkerk en de consistorie - door de stad tot weeshuis ingericht. In 1809, bij de vestiging van het garnizoen, verhuisden de wezen. De kazerne droeg tot het einde van de jaren 80 van de 20e eeuw hun naam: Weeshuiskazerne. De functie van de voormalige kloosterkapel in de periode 1579-1652 is onduidelijk gebleven. Van 1652 tot 1819 heeft de ruimte als 'Waalse of Franse kerk' geestelijk onderdak geboden aan protestantse (Waldenzen) en hun afstammelingen. De Lutherse gemeente was medegebruiker van 1791 tot 1820.

Het 'Mausoleum' als onderdeel van de kazerne, + 1900

Waarom Comenius - overleden te Amsterdam - in Naarden werd begraven is niet bekend. Wel is bekend dat Comenius bevriend was met Waalse predikanten. Eén van hen, J.L. Grouwels, predikant te Naarden, betaalde de begrafenis van Comenius. Hij was een aangetrouwd lid van de familie De Geer, het koopmansgeslacht dat Comenius te Zweden en in Amsterdam heeft ondersteund. Grouwels en/of De Geer bezaten een landhuis bij Naarden en het is niet ondenkbaar dat Comenius er ooit heeft gelogeed. Van een concreet bewijs voor een verblijf van Comenius te Naarden tijdens zijn leven ontbreekt echter elk spoor.

Na de opheffing van de Waalse kerk (1819) en de verhuizing van de Lutherse gemeente (1820) gebruikten stad en garnizoen de ruimte als timmerwerkplaats en magazijn. Van 1838 tot 1845 vestigde men er een katoenfabriek. In 1845 droeg de stad de kazerne inclusief 'kloosterkapel' over aan het Rijk dat de ruimte benutte voor militaire doeleinden. Bij een verbouwing in 1861 werden grafzerken en vloertegels verwijderd; in 1896 verdeelde men de ruimte in een hoofd wacht, arrestantenkamer en kleermakerij.

Vanaf 1871 werd de aandrang op een onderzoek naar de juiste locatie van het graf, met name van Tsjechische zijde, steeds groter; zeker nadat te Naarden in dat jaar een oud grafregister werd ontdekt. Daadwerkelijk onderzoek vond echter pas plaats tussen 15 en 22 juli 1929. Op de plaats waar Comenius werd begraven vond men ook de stoffelijke resten van M. Brouerius van Nidek, een oudheidkundige (overleden 1742) en L. Guerre, een officier van het garnizoen (overleden 1750). Na laboratoriumonderzoek werden de drie heren de 25e juli 1929 op de oorspronkelijke plaats herbegraven.

Vier jaar later besloot de Nederlandse regering de voormalige kapel aan Tsjechoslowakije over te dragen voor een symbolische erfpacht van één gulden per jaar. De ondertekening vond plaats op de geboortedag van Comenius: 28 maart. De overeenkomst gaf de Tsjechoslowaken een vrije hand bij de inrichting.

Tussen 1933 en 1937 werd de ruimte dan ook getransformeerd tot een smaakvol mausoleum dat op 8 mei 1937 werd ingewijd. Sinds die tijd zijn het gebouw en het interieur onveranderd gebleven.

drs. S. Poolman.

TSJECHOSLOWAKIJE PROMOTEN?

eurodynamic

** gespecialiseerd in reizen naar Tsjechoslowakije **

is op zoek naar nieuwe

vacantiewoningen
appartementen
campings
hotels

Heeft u contacten of ideeën?

Wij zien uw telefonische of schriftelijke reactie met belangstelling tegemoet.

Tel. 05700 - 35188
Fax. 05700 - 30096

adres: Industrieweg 2
7418 CE Deventer

REISTIPS

Najaar- en wintervakanties in Tsjechoslowakije.

Behalve de reizen, die veel reisbureaus organiseren, is er thans ook een ski-reis van het NIVON, waarvan we de gegevens hiernaast overnemen.

Nadere informatie: Tel. 020 - 6269311.

Voor reis-inlichtingen algemeen brengen wij nog even in herinnering, dat bij de ANWB een brochure Landeninformatie: "Tsjechoslowakije en Hongarije" verkrijgbaar is.

Benzinebonnen zijn te verkrijgen bij T.M.T.-travel. Uit een bericht in de Woerdense Courant van 8 augustus j.l., dat wij toegezonden kregen van de familie Griffioen uit Linschoten, vernamen wij dat dit reisbureau sinds 1 juni reeds voor 23.000 liter aan brandstofbonnen had verkocht. Ook verstrekte T.M.T. wegenkaarten, stadsplattegronden en campingkaarten, waarop 269 campings genoemd zijn. Volgens T.M.T.-directeur Blik zijn er verdere onderhandelingen met het consulaat gaande. In ons oktobernummer hopen wij nadere informatie te kunnen verstrekken.

Europa Speciaal Reizen biedt voor onder meer onderwijs-instellingen o.a. een 5-daagse touringcarreis naar Praag aan vanaf f 195,- p.p. (bij 46-60 deelnemers/laagseizoen).

Nadere informatie: Julianalaan 4, 3722 GP Bilt-hoven, tel. 030-250040. Fax: 030-281034.

Talencursussen

Een bezoek aan Tsjechoslowakije kan nog meer inhoud krijgen, wanneer u de taal van het land spreekt. Hieronder volgen gegevens van cursussen, die in Nederland gevolgd kunnen worden, voor zover bij ons bekend:

Amsterdam.

Volksuniversiteit: een 1e jaar en 2e jaar cursus. Aanvang 16 september.

De docente mevr. drs. M. van Duijkeren-Hrabova is bereid V.V.N.T.-leden ook thuis te ontvangen. Zie bij "Van de Afdelingen".

Utrecht.

Begin oktober start het nieuwe cursusseizoen van het taleninstituut BABEL in Utrecht.

BABEL
TAAL- EN KULTUURCURSUSSEN

TSJECHO-SLOWAKIJE

PecPod Snezkou Krkonose

langlauf-wandelen

980 m

Wintervakantie in een uitgesproken wintersportoord, maar onder geheel andere omstandigheden dan we gewend zijn in de meer bekende Alpen-gebieden. De Krkonose of het Reuzengebergte ligt noordelijk van Praag tegen de grens van Polen. In de omgeving zijn 12 sleepliften, desondanks zijn de alpine ski-mogelijkheden beperkt.

Voor langlaufers en wandelaars is het een waar paradijs. De geprepareerde tolpes in de buurt van ons verblijf zijn weliswaar slechts 10 en 12 km lang, maar aan ski-wandelroutes komt bijna geen einde. De sneeuw-kondities zijn in deze periode prima; sneeuw-hoogtes tussen de 1 en 3 meter zijn heel normaal.

'Berghotel Bílá Labut'

Het berghotel ligt op een hoogte van 980 m. Een hoogte van 1000 m is klimatologisch vergelijkbaar met 1300 m hoogte in de Alpen. Het berghotel heeft in totaal 47 bedden, verdeeld over 17 kamers met centrale verwarming en warm en koud water. Toiletten en douches per etage. Naast het langlauf-genot is het mogelijk, tegen een kleine meerprijs, een excursie te maken naar Praag. De verzorging tijdens deze reis is op basis van vol pension. Niet inbegrepen is het ontbijt op 7 maart. Tijdens de reis zal de bus bij ons blijven. Het laatste stuk van de weg naar het hotel is ongeveer een half uur lopen. De bagage wordt vervoerd per ski-scooter.

Reisnummer:	CX 288
Datum:	28 febr. t/m 7 maart
Leeftijd:	vanaf 13 jaar
Prijs:	f 615,-
Inbegrepen:	vervoer per bus, vol pension, reisbegeleiding, reisverzekering (inkl. langlauf-risico).

Berghotel Bílá Labut

Babel organiseert sinds 1983 taalcursussen in meer dan 40 talen op verschillende niveaus. De cursussen bestaan uit 20 lessen van 1,5 uur en worden in de avonden gegeven. Het maximale aantal deelnemers per groep is 12 personen. Uiteraard maakt ook het Tsjechisch onderdeel uit van het cursusaanbod. Deze taal mag zich in een toenemende belangstelling verheugen. De cursus Tsjechisch wordt op 5 niveaus aangeboden. De lessen vinden plaats op de dinsdagavond of donderdagavond, afhankelijk van het niveau.

Behalve groepscursussen organiseert Babel ook individuele (spoed)cursussen. De lesdoelen, het aantal lessen en de lesdata worden vastgesteld na een persoonlijk gesprek in onderling overleg.

Wilt u meer informatie dan kunt u de folder aanvragen of langskomen: Biltstraat 101, 3572 AL Utrecht, tel. 030-334241.

Den Haag

HCT (Volksuniversiteit). In ledenbrief 70 staan volledige gegevens. Docente is Drs. Martina Smit-Rihova.

Eerste jaar: 24 dinsdagavonden 19.00-20.30 uur. Aanvang 22 oktober.

Tweede jaar: 24 dinsdagavonden 20.30-22.00 uur. Aanvang 22 oktober.

Plaats: HCT-gebouw, Goudenregenstraat 36. Prijs: f 280,-- (incl. lesmateriaal).

Er wordt een korting van 15% verleend voor 65+ers. Tel. 070-3636353 of 3647040.

Goirle en Tilburg.

Taleninstituut Bogaers is in de laatste 5 jaar met zo'n 350 cursisten per jaar in Goirle en Tilburg een van de grootste talen-instituten in deze regio.

Zie nevenstaande advertentie.

Naast het geven van cursussen verzorgt Taleninstituut Bogaers ook vertaalwerk.

Gouda

Drs. R. Kooijman (beëdigd vertaler Slowaaks en Tsjechisch), Olympiadeplein 113, 2807 BG Gouda. Tel. na 18.00 uur: 01820-19713.

Dwingeloo.

J. Rozeboom, Weverslaan 15, 7991 BN Dwingeloo, tel. 05219-2263.

Purmerend.

Schriftelijke en mondelinge lessen.

Tel.: 01990-38238. Zie advertentie.

Een eenvoudig gesprek met uw Tsjechische vrienden voeren, een rede van president Havel verstaan, een boek lezen of in een Tsjechisch kookboek thuis raken?

Leer dan Tsjechisch !

Doeltreffende privé-lessen en schriftelijke lessen met mondelinge begeleiding in Purmerend door ervaren leraar met eigen Nederlands lesmateriaal.

Tel. 02990-38238 (Purmerend)

Taleninstituut BOGAERS

Molenstraat 16 5051 LG Goirle - Telefoon 013 347604
Bank: NMB Goirle, rek. nr. 68.66 15.298 Postbank, nr. 2030631
H.R. K.v.K. Tilburg nr. 28.996

NU 22 TALEN!

biedt aan:

- (Conversatie)-cursussen o.a.
MODERN STANDAARD ARABISCH
CHINEES
DUITS
ENGELS
FRANS
NIEUW GRIEKS
MODERN HEBREEUWS
HONGAARS
INDONESISCH
ITALIAANS
JAPANS
JOEGOSLAVISCH
NEDERLANDS
NOORS
PAPIAMENT
POOLS
PORTUGEES
RUSSISCH
SPAANS
TSJECHISCH
TURKS
ZWEEDS

Alle niveaus

Andere talen op aanvraag

Dag en avondonderwijs
in KLEINE groepen of individueel

- Studiebegeleiding op maat
o.a. examentraining MAVO/HAVO/VWO
Frans, Duits, Engels m.b.v. computer
- Vertaalwerk
- Spoedcursussen
- Correspondentie
- Wij leiden ook op voor
staatsexamens in diverse talen
- 'In company-training'
cursus aan bedrijf/thuis zonder extra kosten
(Regio Tilburg)

Lessen in
Tilburg
en Goirle

VAN DE AFDELINGEN

Afdeling Amsterdam

Talencursus Tsjechisch

Zoals afgesproken tijdens de nieuwjaarsborrel in januari, zou de afdeling Amsterdam een talencursus Tsjechisch organiseren. De wens om Tsjechisch te leren bleek uit de toen gehouden enquête.

De afdeling heeft mevrouw Van Duijkeren bereid gevonden deze cursus te leiden. Het gaat om een cursus in **klein** groepsverband (6 à 8 deelnemers/sters) om zo effectief mogelijk te kunnen werken. Anderzijds maakt een groep de cursus betaalbaar.

We starten in september, ten huize van mevrouw Van Duijkeren.

Het cursusgeld bedraagt f 15,- p.p./p.uur. Voor lesmateriaal moet u f 45,- rekenen.

Opgeven voor de cursus bij L. Thio, Van Baerlestraat 59, 1071 AR Amsterdam of telefonisch op nr. 020-6791423. Voorwaarde is wel dat zich ten minste 6 deelnemers melden uit de regio Amsterdam.

E. Elias
C. Oostveen
L. Thio.

VAN DE LEDEN

Voor deze rubriek ontvingen wij weer kopij in overvloed. **Jan van Gastel** zond ons een viertal stukjes waarvan we "Nederlanders in Tsjechoslowakije" en "Pensioen in Tsjechoslowakije" bewaren voor het oktobernummer; deel 2 van "Tsjechoslowakije, juni 1991" plaatsen wij in de rubriek "Van en over Tsjechoslowakije - Reisherinneringen". Zijn knipsels in de rubriek "Uit de knipselmap".

Mevr. **C.J.J. Meijer** uit Kleve/Duitsland zond ons een stukje over Johannes Hus dat we eveneens bewaren voor de volgende ledenbrief.

Saskia Haasnoot van het Hendrik Pierson College/Zetten stuurde een enthousiast verslagje in dat u kunt vinden bij "Reisherinneringen".

Cok Oostveen uit Amsterdam deed verslag van een uitwisseling met fietsliefhebbers, te vinden in de "Sport"-rubriek.

Een heel lang maar boeiend verslag mochten wij van **Guido Schöpping**/Breda ontvangen; wij zullen het moeten verknippen in enkele afleveringen, bovendien zijn de beloofde foto's nog niet in ons bezit. In de rubriek "Reisherinneringen" alvast het begin.

Peter Slits uit Nuenen heeft ook zijn vakantie fietsend doorgebracht in Tsjechoslowakije; zijn verslag bewaren we eveneens voor later.

Een interview van **Hans Wallin**/Leidschendam volgt in deze rubriek maar allereerst een reactie van **Pieter van Stiphout** uit Groningen.

Reaktie op het stukje: "Economie en historie? Weet waar je aan begint!"

Omdat in dit stukje, in het nummer van juni j.l. (pag. 8-9), een aantal onduidelijkheden, en soms zelfs onjuistheden staan, zou ik graag een aantal opmerkingen willen plaatsen.

1. In het stukje wordt gesteld dat "historie te controversieel is voor onze ledenbrief", m.a.w. wil hij over dit onderwerp een censuur. Echter uit het stukje op blz. 3 uit hetzelfde nummer blijkt, dat voor dhr. Hoogstad de woorden van Dr. Dobias uit het hart gegrepen zijn, nl. "Wij vinden het triest dat er weinig bekend is over onze cultuur en geschiedenis...(etc.). Ook in Nederland blijken vele mensen onwetend te zijn over dit onderwerp. Heeft de Ledenbrief niet de taak om een bijdrage te leveren om hierin verandering te brengen? Uit de enquête blijkt dat de lezers het wenselijk achten meer te weten te komen over de geschiedenis van het land.
2. Over economie. Waarschijnlijk is het "epistel van een econoom" waarover wordt geschreven, mijn stuk. Het is in ieder geval een reactie op een stuk dat de lezers van de nieuwsbrief niet hebben kunnen lezen. Het wel plaatsen van een reactie op een stuk, maar niet het stuk zelf doet denken aan gangbare praktijken van de periode van voor de "glasnost". *)

3. Het stuk zoals ik dat aanvankelijk heb geschreven, ging slechts in op de vraag waarom iedereen in het Oostblok zo graag de markteconomie wil. Ik heb daarin, op een wetenschappelijk acceptabele manier, de problemen van de (socialistische) planeconomie beschreven. Tsjechoslowakije heette een Socialistische Republiek te zijn in 1947-1989. De doelstelling was niet om controverser "socialistisch"- "kapitalistisch" te hanteren, maar de vraag te beantwoorden waarom de meeste mensen zo blij waren dat de communisten de macht over moesten dragen. Bij dit laatste is vrijheid van meningsuiting van belang, maar zeker ook de relatieve economische achteruitgang t.o.v. het Westen. Dat de markteconomie niet feilloos werkt is volstrekt duidelijk, maar was niet het onderwerp.
4. In het stukje staat dat "het van secundair belang is of eigendom staats- of privé is. Veel belangrijker is het toch: Produceert men naar behoefte of om geld te verdienen?". Hieruit blijkt dat mijn stukje niet goed is gelezen. Het is juist omdat alle bedrijven staatsbedrijven waren en planning van bovenaf kwam, dat onvoldoende naar behoefte werd geproduceerd. Oorzaak en gevolg zijn in het stukje niet goed onderscheiden. Kapitalisme betekent dat om geld te verdienen naar behoefte moet worden geproduceerd.
5. Het milieuprobleem is een universeel probleem. In het ene land is het erger dan het ander. Ik citeer V. Havel uit zijn nieuwjaarstoespraak, d.d. 1-1-1990: "We hebben de bodem, rivieren en bossen die onze voorvaders ons na hebben gelaten, bedorven. We hebben het meest aangetaste milieu van Europa. Volwassenen overlijden bij ons eerder dan in de meeste Europese landen". Mijn stukje probeert hierop een verklaring te geven, en zeker geen polemie te beginnen.
6. Er staat in het stuk: "Overigens heeft men mij ook in Tsjechoslowakije (voor 1989!) wel eens in een winkel verteld, dat men nu eenmaal verkoopt "wat goed gaat", en niet altijd in voorraad kan hebben wat een individuele klant wil". Is dit bedoeld als een verklaring van de wachtrijen, het feit dat er vele produkten niet zijn (bv. tropische vruchten, hoogwaardige elektronica), of van inferieure kwaliteit zijn? Wat iemand wel eens in een winkel vertelt hoeft niet op te gaan voor een situatie in een heel land.
7. De situatie in Tsjechoslowakije is nog heilig bij de meeste andere (inmiddels voormalige) "socialistische landen".
8. "Voor materiële zaken zou men nu meer redenen hebben om de straat op te gaan als toen!". Dit is juist. Door de overschakeling naar de markteconomie zijn er ernstige problemen die ervoor zorgen dat tijdelijk de situatie materieel slechter is. Dit zijn overgangsproblemen, die binnen enkele jaren voorbij zijn. Hierbij is wel van belang dat het nationaliteitsvraagstuk bevredigend wordt opgelost.

Pieter van Stiphout.

*) Noot Red.: Het oorspronkelijke stuk was te lang en algemeen Oostblok, waarover de red. heeft gecorrespondeerd en verzocht in te korten en te bepalen tot Tsjechoslowakije, hetgeen u in volgende ledenbrieven kunt verwachten.

Voor u, uw familie, vrienden en zakenrelaties:

COMFORTABEL - SNEL - VOORDELIG

Iedere dinsdag, donderdag en zaterdag
naar P R A A G met C S A

 CSA
CZECHOSLOVAK AIRLINES

- * met CSA via Praag naar verschillende bestemmingen over de hele wereld
- * vanuit Praag diverse binnenlandse vluchten van CSA
- * met CSA snel transport van uw vracht door de lucht

Nadere inlichtingen:

CSA

Lelidsestraat 4, 1017 PA AMSTERDAM
Tel. 020 - 6200719 of 020-6200839

*'Dat het met het milieu niet zo geweldig gaat,
heeft tenminste één voordeel: er zitten geen
addertjes meer onder het gras'.*

Na 25 jaren - Interview met Hans Wallin

Interviewer: Hoe kom je aan 25 jaar? De VVNT bestaat toch pas sinds 1984?

Hans W.: Dat zit zo: Praagse vrienden merkten op dat ik een jubileum zou kunnen vieren; wij kennen elkaar sinds zomer 1966. Betreft het hier dan nog iets persoonlijks, er komt bij dat ik sinds dat jaar vrijwel ieder jaar in Tsjechoslowakije was, regelmatig bij de muziekinformatiecentra in Praag en Bratislava kwam en omdat men daar mij zo behulpzaam was met allerlei muziek, naar wegen zocht voor de Tsjechische en Slowaakse componisten meer aandacht in Nederland te wekken, en omgekeerd.

Interviewer: Wat voor problemen deden zich daarbij voor?

Hans W.: Meer in Nederland dan in Tsjechoslowakije. In Nederland is het vaak: wat de boer niet kent, eet hij niet. Daarbij komt een overwaardering voor uitvoerende kunst tegenover scheppende kunst. Vraagt een theaterbezoeker in het buitenland "Wat gaat er vanavond?", in Nederland vraagt men veeleer "Wie speelt er?" of: "Wie zingt er?".

Interviewer: Is het niet zo dat de moderne muziek in Tsjechoslowakije achter loopt bij bijvoorbeeld Nederland?

Hans W.: Dat is nou zo'n typische misvatting, alsof het twee fietsers betreft die op dezelfde weg rijden, en één gaat voorop. Alsof de muziekgeschiedenis naar een bepaald doel (wat?) toe gaat, en het ene land daar vroeger aan zal komen dan het andere. Voor mij past beter de gelijkenis van een boom met vele vertakkingen. In Tsjechoslowakije bestaat bijvoorbeeld een levende volksmuziek, die héél mooi is, al wordt zij door de industrialisatie helaas terug gedrongen. Ik heb er geen enkel bezwaar tegen, dat een componist zich goed verstaanbaar wil maken, door dit materiaal als "grondstof" te gebruiken. Maar hij moet dat wel vrijwillig doen.

Interviewer: Werden componisten daar niet toe verplicht?

Hans W.: Allang niet meer. Een absolute verplichting bestond zelfs niet vóór 1956, zelfs toen was het niet meer dan een soort aanbeveling. Maar je kunt gerust zeggen, na ongeveer 1969 zie je een steeds kleurrijker geheel, het wordt zelfs steeds moeilijker te overzien. Toen de componist Pavel Blatný eens Nederland bezocht ter gelegenheid van de Gaudeamus-muziekweek, vond hij zelfs het Nederlandse componeren zo eenzijdig op een bepaalde stijl gericht, zo beperkt in vergelijking met zijn eigen land!

Interviewer: En wat vind jij hiervan?

Hans W.: Zeer interessant, omdat je in beide landen wel eens anders hoort beweren. Ik wist die verscheidenheid van oordelen en achtte daarom uitwisseling van ideeën zeer zinvol. De mislukte uitwisseling tussen Jamu Brno en Kon. Conservatorium Den Haag was dan ook een grote teleurstelling voor mij. Bij onze zuiderburen is het al beter, waar regelmatig opera's van de Slowaakse componisten Suchon en Cikker werden gespeeld. De Slowaakse muziek is dan ook zeker niet "20 jaar geïsoleerd" geweest, zoals een recent programmaboekje in Bratislava suggereert. Jammer alleen dat Nederland bepaald niet vooroploopt. Het niet willen aanstellen van een cultureel attachée in Praag is ook al niet zo'n beste beurt van onze regering.

Interviewer: Is muziek daar nu ook veel duurder geworden dan vroeger?

Hans W.: Nu dat is sinds enkele jaren lastiger geworden. Vroeger kon ik werken op microfiches krijgen uit het Museum voor Tsjechische Muziek en het leuke was, dat men, in plaats van geld, boeken uit Nederland vroeg, die men daar niet kon kopen. Tegenwoordig kan men alleen via een bibliotheek in Nederland bestellen en met het universele ruilmiddel "geld" betalen, waarbij ik me afvraag of het door mij te betalen reproductieloon überhaupt toereikend zou kunnen zijn voor de aanschaf van enig West-europees musicologisch boek, waarschijnlijk in de verste verte niet! Dat ruilen van materiaal direct tegen materiaal was toch veel leuker, zoals het in de zeventiger jaren nog ging!

Interviewer: Jullie vereniging doet niet aan politiek. Maar misschien kun je iets zeggen wat je persoonlijk van de ontwikkelingen vindt?

Hans W.: Nu vooruit dan, op persoonlijke titel! Tsjechoslowakije is niet afgesloten en het is dan ook een wereldprobleem. Ik vind het een beetje jammer, dat men zo de vrije markt als finale doelstelling in de wereld ziet, zoals vroeger het marxisme. Ik heb er, met Prins Claus en de Paus, zo mijn twijfels over of een vrije markt in staat zal zijn straks 8 miljard mensen op de wereld te voeden en te kleden. Het zou best zo kunnen zijn, dat we ons op een weg van kapitalisme naar een vorm van socialisme-met-menselijk-gezicht bevinden, die generaties zal duren - wat is in dit licht nou 25 jaar, wat een mensenleven? De weg van de middeleeuwen naar het hedendaagse kapitalisme duurde ook honderden jaren. Zulke processen gaan altijd gepaard met veel opstaan en terugvallen. De beweging van 1968 in Tsjechoslowakije vertoonde interessante ideeën, zoals een meerpartijensysteem in een socialistische economie. Jammer dat dit door ingrijpen van buitenaf werd afgebroken.

Interviewer: En de beweging van 1989?

Hans W.: Het spijt me te moeten zeggen, maar het gebrek ervan is het ontbreken van een duidelijke maatschappij-visie. In diverse artikelen in Nederlandse kranten (o.a. NRC) en ook Tsjechische, is deze kritiek ook geuit. Mag ik een andere keer daarop terugkomen? Het wordt anders wat lang.

Interviewer: Dank voor het interview en graag tot volgende keer, en succes met de muziek!

VAN EN OVER TSJECHOSLOWAKIJE

Kultuuragenda "AMADEUS"

Mozart in Praag

- 2/10 St.Georgskerk - 17.30 u.
"Mozart in strijkorkest"
Kamerorkest Pragars
- 5/10 St.Georgskerk - 17.30 u.
"Mozart, zijn voorgangers
en tijdgenoten"
Adamus Trio
- 5/10 St. Galluskerk - 19.45 u.
Concert van het Kamerorkest
- 9/10 St.Georgskerk - 17.30 u.
"Mozart, zijn voorgangers
en tijdgenoten"
Adamus Trio
- 12/10 St.Jakobskerk - 17.00 u.
"Mozart's Kerkmuziek"
Solisten, koor en orkest
- 12/10 St.Georgskerk - 17.30 u.
"Mozart's en Dvořák's Kwin-
tetten"
Talich-Kwartet met een
gast
- 16/10 St. Georgskerk - 17.30 u.
"Mozart's en Dvořák's Kwin-
tetten"
Talich-Kwartet met een
gast.

XIX. International Jazz Festival Prague '91

25.-28. 10. 1991

For advance booking:
Pragokonzert -
Maltezske nam. 1
Prague 1, 118 13
Czechoslovakia
phone 53 34 41,
telex: 12 18 10 prgkc
fax: 53 73 53, 53 96 53

Modern Jazz Quartett 1965
Duke Ellington 1969
Count Basie 1970
Buddy Rich 1972
Oscar Peterson 1976
Chick Corea 1988
Keith Jarrett 1990
Take Six 1991

UIT DE KNIPSELMAP

Luchthaven Praag

Het Ministerie van Verkeer van de republiek Tsjechië, het stadsbestuur van Praag en de luchtvaartmaatschappij ČSA, zijn het er over eens dat de luchthaven van Praag geprivatiseerd, gemoderniseerd en uitgebreid moet worden. Binnen- en buitenlandse bedrijven mogen daarvoor plannen indienen.

De Frankfurter Flughafen AG was er al heel snel bij met een voorstel om maar dadelijk een geheel nieuw vliegveld aan te leggen op een terrein in Milovice dat onlangs ontruimd werd door het Sovjetleger. Voor de 30 km van en naar Praag zouden de passagiers gebruik moeten kunnen gaan maken van een zeer snelle trein.

De Duitsers hebben hun plan "Frankfurt 2-Prag" genoemd en hebben naar vermoed wordt de bedoeling een soort satelliet voor de overbelaste Flughafen Frankfurt te creëren. Extra voordeel daarbij een tegemoetkoming aan de nog altijd protesterende Duitse milieubeweging. Het is natuurlijk wel de vraag wat de Tsjechische geestverwanten van de plannen zullen vinden.

Zonde en straf

Het gemeentebestuur van Praag heeft met zes nog maar kort bestaande privé-bedrijfjes contracten gesloten voor het wegslepen van verkeerd geparkeerde motorvoertuigen.

In april jl. werden dagelijks al gemiddeld 150 auto's en motorfietsen naar een van de drie speciale terreinen gebracht. Het toeristenseizoen moest toen nog beginnen.

Aan de slepers zal het niet liggen, die worden namelijk per handeling betaald. Om een weggehaalde auto terug te krijgen moet de eigenaar Kcs 857,-- betalen, waarvan Kcs 387,-- als sleeploon en Kcs 500,-- als geldboete.

De autoriteiten hebben laten weten dat buitenlandse overtreeders niet hoeven te rekenen op een mildere behandeling.

Oriëntaalse Bazar

Behalve met de auto's heeft het bestuur van Praag-1 ook heel wat te stellen met de steeds verder uit de hand lopende verkoopactiviteiten op straat.

Het is velen een doorn in het oog dat mooie straten en pleinen steeds meer zijn gaan lijken op wat een oriëntaalse bazar wordt genoemd.

De eerste maatregel die getroffen is heeft betrekking op de Karelsbrug. Het aantal verkoopplaatsen daar is officieel bepaald op maximaal 17. Ook is vastgesteld wat daar wel en niet mag worden verkocht. Speelgoed, T-shirts en andere gebruiksgoederen mogen niet meer. Toegestaan zijn nog wel originele tekeningen en schilderstukjes, grafische kunst, sieraden en keramiek. De artiesten zijn zelf verantwoordelijk voor het niveau van het aanbod. In twijfelgevallen zal een commissie van beeldende kunstenaars moeten oordelen.

Don Giovanni

In het kader van het Mozartjaar zal in het Tyltheater van Praag op 5 december a.s. - precies 200 jaar na de dood van de componist - een gala-uitvoering plaatsvinden van de opera Don Giovanni. In hetzelfde theater dus waar deze opera ooit zijn wereldpremière beleefde.

Het is een initiatief van het Nationale Theater en als regisseur is de Spanjaard Luis Pasqual aangetrokken, omdat de literaire oorsprong van Don Giovanni in Spanje ligt. De uitvoering zal ook gesponsord worden vanuit datzelfde land. Voor het vertolken van de hoofdrol ligt het in de bedoeling de Italiaan Ezio Fugerio te engageren.

Russische stinker

Nu de laatste Sovjetmilitairen na 23 jaar Tsjechoslowakije hebben verlaten - in de C.S.F.R. spreekt men consequent over het vertrek van de bezetters -

wordt de schade geïnventariseerd die door de "Ruski's" is aangericht. Eerder bestonden er wel boze vermoedens maar was er geen zekerheid, omdat de bases voor de Tsjechoslowaakse autoriteiten niet toegankelijk waren.

Nu is men begonnen met het in kaart brengen van de achtergelaten afvalbergen, bunkers en andere bouwsels. Minder gemakkelijk gaat dat met wat onder de grond ligt. In de loop van vele jaren weggelekte olie en benzine, maar ook al dan niet nog (half)volle brandstoftanks en ander onheil. Grote gebieden moeten onderzocht worden, want gegevens werden niet achtergelaten of bestaan helemaal niet. Alleen in Noord Bohemen - een wat milieuvervuiling betreft toch al rampzalige streek - gaat het al om honderden vierkante kilometers.

De met deze problemen opgezadelde Tsjechen wijzen er overigens op dat de vervuiling niet uit boosaardigheid is veroorzaakt, maar gewoon een gevolg is van de in deze wat losse levensstijl van het Rode Leger, waar lessen over milieubescherming nu eenmaal niet op het programma staan.

Sparta Praag

Op 8 mei 1991 had het moeten gebeuren. De afronding van een jaar onderhandelen van de Amerikaanse zakenman van Tsjechoslowaakse afkomst Boris Korbelt met het bestuur van de traditierijke Praagse voetbalclub Sparta. Boris Korbelt wilde investeren in een horeca-project bij het Sparta-stadion op het Letná-terrein, mits hij op de een of andere manier zich ook met het voetbalgebeuren mocht gaan bemoeien. Die een of andere manier bleek tenslotte vertaald te moeten worden met de beslissende stem. Op die basis wilde het bestuur de "Tsjecho-Amerikaan" niet binnenhalen. Diens smeekbede de voorstellen tenminste aan de algemene ledenvergadering voor te leggen, vond ook geen gehoor. Volgens velen zou dat ook verloren moeite zijn geweest omdat, zoals het geformuleerd werd "de meerderheid van de Spartanen een verkoop van de club aan een niet Tsjech net zo zou hebben afgewezen als de meerderheid van het Tsjechische volk de verkoop van het Slot Karlstejn aan een buitenlander".

Ondanks al deze sores is Sparta na een niet zo sterke eerste seizoenhelft toch op het nippertje voetbalkampioen geworden, vóór Slovan Bratislava. Het was het 5e achtereenvolgende kampioenschap en het 7e in de laatste 8 jaren! Shirt-sponsor Opel kan tevreden zijn!

Ook Sparta is getroffen door de exodus van Tsjechoslowaakse voetballers naar goedbetalende West- en Zuid Europese clubs, maar het heeft vooralsnog de ontstane vacatures goed kunnen opvullen.

Jan van Gastel.

REISHERINNERINGEN

Tsjechoslowakije juni 1991, deel 2

In Tsjechoslowakije bestaat tegenwoordig een enorme verscheidenheid aan dag-, week- en maandbladen. Die verscheidenheid is indrukwekkender dan de doorsnee uiterlijke kwaliteit, want daaraan schort het nog al eens.

Zo kreeg ik de Čedok reisgids 1991 onder ogen, die vol staat met aanbiedingen voor buitenlandse vakantie-reizen, maar waarin de te bezoeken steden en stranden wat minder glorieus staan afgebeeld dan wij gewend zijn. Maar de aangeboden reizen gaan wel ver, met bestemmingen als Thailand, Californië en zelfs Zuid Afrika. De prijzen voor dit soort geneugten zijn ook westeuropese. Bijv. de 17-daagse rondreis Zuid Afrika

kost Kčs 99.280,=, wat bijna f 7.000,= is. Dat lijkt alleen weggelegd voor de snelle jongens die de weg naar het grote geld al gevonden hebben.

Tussen al dat wat povere drukwerk signaleerde ik één blad dat er (nog?) als een vreemde eend in de bijt bijlag. Of eerder als een vreemd konijn in het hok, want het gaat over de sinds mei 1991 bestaande Tsjechische editie van Playboy. Niks geen grauw papier en niks geen wazige foto's. Dat kun je de playmates natuurlijk ook niet aandoen. De uitgever noemt zijn blad de Rolls Royce op de mediamarkt en gooit er, met behulp van een financiële injectie vanuit Oostenrijk, een maandelijks budget van Kčs 2.500.000,= tegen aan. De verkoopprijs liegt er ook niet om. Die bedraagt Kčs 99,= per blad en als alle 65.000 exemplaren verkocht worden, levert het dus toch dikke winst op. Voor elke Tsjechische playmate is een honorarium van Kčs 100.000,= beschikbaar. Ook de snelle meisjes kunnen dus zo'n reisje naar Zuid Afrika betalen.

Mooi papier of lelijk papier, lelijke druk of mooi, de doorsnee Nederlander komt met de teksten toch niet weg. Informatie zul je er niet van opdoen. En je zou juist zo graag eens iets "uit het land zelf" willen lezen.

Daarom was ik blij verrast bij mijn laatste verblijf in Tsjechoslowakije toch een "leesbaar" blad te vinden, namelijk het Prager Wochenblatt, le jaargang nummer 11 van 17 juni 1991. Op pagina 3 een bon voor het aanvragen van een abonnement, die ik maar gelijk gebruikt heb. Met een briefje erbij over V.V.N.T. en de Ledenbrief en de problemen met het verkrijgen van informatie over de gang van zaken in de C.S.F.R. Plus de mededeling dat ik zonder tegenbericht aannam ten behoeve van de lezers van de Ledenbrief wel eens iets uit het blad te mogen overnemen.

Dat briefje werd niet beantwoord (wie zwijgt stemt toe), maar wel ontving ik thuis na enige tijd een pakje met daarin alle tot dan verschenen nummers en sindsdien komt er elke week een nieuw nummer bij.

Ik dacht even dat het Prager Wochenblatt een voortzetting was van de Neue Prager Presse, die tot 1990 verscheen en waar de redactie van de Ledenbrief wel uit citeerde. Maar nee, men wil aanknopen bij de tradities van het Prager Tagblatt, dat tussen 1875 en 1939 verscheen en in laatstgenoemd jaar zichzelf ophief om niet in het vaarwater van het nationaal socialisme te (hoeven) raken, zo deelt de redactie in het eerste nummer mede. De bedoelins is vooral een spreekbuis te zijn naar vrienden van Tsjechoslowakije in Duitsland en Oostenrijk en bij te dragen aan de Europese dimensie van het huidige Tsjechoslowakije.

Met de Ledenbrief heeft de V.V.N.T. in bescheiden mate dezelfde doelstellingen naar Nederland toe.

Zolang er geen betere bronnen zijn aangeboord, kan het Prager Wochenblatt ook wel een beetje aan de nieuwsvoorziening voor Nederlanders bijdragen, denk ik. Ik zal dan ook proberen regelmatig ook wat berichtjes uit het blad te verwerken in de rubriek "Uit de knipselmap" of die op een andere manier te gebruiken. Het eerste berichtje zit trouwens hierboven al verstopt.

Jan van Gastel.

Tsjechoslowakije: Here we come!

Eindelijk was het dan zover, het was zondagmiddag. We hadden ons al ruim een maand op die 26e mei verheugd. Met vijftien leerlingen uit 4-HAVO en 5-Atheneum en drie leraren vertrokken we naar Tsjechoslowakije, het beloofde land (?)

De meeste van ons waren benieuwd hoe zo'n voormalig Oostblokland er nou uit zou zien. Vandaar

dat we ook voor Tsjechoslowakije hadden gekozen als werkweek-bestemming.

Zondagnacht kampeerden we nog in Duitsland en maandag gingen we bij Cheb de grens over. In Cheb zijn we naar een gymnasium geweest waar we met leeftijdsgenoten hebben gepraat. Toen hebben we nog een heel stuk gereden en kwamen eindelijk op onze bestemming voor die nacht aan. Na een rumoerige nacht vertrokken we naar een porceleinfabriek, een bezoek georganiseerd door de VVNT, wat erg interessant was.

Daarna gingen we richting Most, waar volgens één van de leerlingen van het gymnasium de slechtste lucht van Tsjechoslowakije is. Maar voordat we daar aan zouden komen, moesten we nog een heel stuk rijden. Dat was door een erg heuvelachtig gebied in het noorden van Tsjechoslowakije, vlak bij de Duitse grens. Als eerste vielen ons de prachtige uitzichten op. Je kon zover kijken, echt ontzettend mooi. Maar na verloop van tijd raak je wel een beetje gewend aan al die mooie uitzichten en ga je verder om je heen kijken. En toen schrokken we; de meeste bomen leken niet echt meer op bomen, het leken wel houten stokken, her en der in de grond gestoken. Zo goed als dood. Het had er allemaal zo perfect uit kunnen zien, maar het was zo ontzettend vervuild! Overigens hebben we daar één van onze leukste ervaringen gehad, in die verpeste omgeving. In een hamburgertent in the middle of nowhere hebben we met z'n allen "Let it be" meegezonden. De mevrouw die ons daar hielp zal ons niet snel vergeten!

Toen weer verder door die verknalde natuur, naar Most waar het inderdaad niet bepaald prettig rook.

's Woensdags zijn we naar een paardenfokkerij geweest, ook georganiseerd door de VVNT en 's middags naar het concentratiekamp Terezín. Iedereen gedroeg zich opvallend rustig na dat bezoek.

En dan: Praag. Woensdagavond kwamen we daar aan en we hebben daar in echte biertonnen geslapen. We hebben uitgeprobeerd of we met z'n zevenen in zo'n ton konden; het leek wel een sauna!

Donderdag werden we losgelaten in Praag, van 10.30 tot 18.45 u. Veel gewinkeld en ons verbaasd over de mooie gebouwen (en de goedkope spullen) aldaar. 's Avonds brachten we een bezoek aan Laterna Magica, ook al georganiseerd door de VVNT en dat was verschikkelijk mooi. Ik ben gaan zitten en heb alles over me heen laten komen. Film, dans, toneel en teveel om op te noemen in één show. Prachtig!!

Maar helaas, helaas, aan alles komt een eind. Vrijdagochtend hebben we nog een stadrace door Praag gemaakt en 's middags werden we de busjes weer ingejaagd. Naar Duitsland. Daar hebben we weer gekampeerd en 's ochtends vertrokken we dan echt naar huis.

Veel lagen in het busje te slapen, korte nachten en lange dagen, dat breekt je op. Vandaar dat de meesten toch wel zin hadden om naar huis te gaan. Maar na een paar dagen in dit kikkerlandje wat zo ontzettend vlak is, verlangden de meesten toch weer terug naar dat mooie land Tsjechoslowakije.

Ik heb in ieder geval plannen om minstens één keer terug te gaan, zoveel moois heb ik daar gezien, en zoveel nog niet.

Saskia Haasnoot, 5-Ath.
Hendrik Pierson College.

* Men reist, omdat het ook in de school van het leven *
* niet meevalt stil op je plaats te blijven zitten. *
* * *

Rustige plekjes zoeken met de fiets

FIETSERS ALLER LANDEN VERENIGT U

"Wat is het hier nog ontzettend rustig. Hier hebben de mensen nog geen haast", roep Jacob uit als we door Nekvasovy fietsen. Inderdaad, een uitgesproken rust heerst in dit Zuid-boheemse dorpje. De rust en stilte heeft zijn positieve weerslag op onze groep. Een glooiend, haast lieflijk landschap met weinig verkeer ontvouwt zich voor onze ogen. Een voorproefje voor de komende dagen: fietstochten door de Šumava (Bohemerwoud).

Het contact met de fietsgroep in Vodňany verliep niet altijd even gladjes. Cock Oostveen van de afdeling Amsterdam is maanden tevoren begonnen met de briefwisseling. De hele papier-rompslomp mag dan verleden tijd zijn, communiceren blijft een probleem wanneer je elkaars taal niet verstaat. Cock deed al aan uitwisseling met basketball-verenigingen (hij heeft zelf competitie in deze tak van sport gespeeld); een uitwisseling met een fietsgroep was nieuw voor hem. Veel respons had de oproep in de ledenbrief helaas niet, uiteindelijk zijn we met zeven man naar Vodňany gegaan.

De moeizame briefwisseling geeft al aan met welke moeilijkheden de huidige veranderingen in Tsjechoslowakije zelfs op kleine schaal gepaard gaan. De voorzitter van de JZD Mfr in Vodňany, Antonín Rejtinger leidde de correspondentie zoveel mogelijk via hemzelf. De JZD (Jednota Zemědělského Družstva) is eigenaar van de plaatselijke sportclub. De fietsclub echter heeft helemaal niets met deze sportclub te maken. Václav Hanžl had het liefst de hele correspondentie zelf onder zijn hoede genomen. Hij heeft al eerder een uitwisseling georganiseerd met een fietsclub uit Italië. Hem ontbreekt alleen Duitse taalvaardigheid.

Rustieke pleintjes

De ontvangst is Tsjechisch gastvrij. Op het marktplein wacht de hele groep ons op. Meteen kunnen we aan het middagmaal beginnen, zelfs al is het vier uur. De slaapruidten en de douches in de JZD zien er heel netjes uit, vermoedelijk onder eigen leiding gebouwd. Achter het complex staat een bouwwerk in aanbouw. Heel erg druk wordt er niet gebouwd. "Oorspronkelijk bedoeld als opslagruimte voor hooi en zo, maar inmiddels heeft men de bestemming gewijzigd in een hotel", zo vertelt Pavel. "Komen hier dan wel zoveel toeristen?", vraag ik enigszins verbaasd. "Ach, misschien wel", luidt het optimistische antwoord. Hoewel de omgeving zich uitstekend leent voor recreatieve ontspanning, zien we toch maar heel weinig toeristen. Het is simpelweg nog te onbekend bij de meeste toeristen. En stillletjes hopen we dat dat zo nog even blijft. Zo blijven rustieke pleintjes zoals in Prachaticice of Pfsek inderdaad nog rustiek: geen horden toeristen en bovenal niet de ontluisderde aanblik van auto's voor de gevels.

Eigenlijk is dat ook een beetje de kernvraag van de omwenteling in Tsjechoslowakije: kun je voorkomen dat in Tsjechoslowakije net zoveel auto's, verpakking en consumptiegoederen verkocht worden als bij ons zonder dat hun de welvaart ontnomen wordt? Wij zijn er al achter dat de consumptiemaatschappij weliswaar vele behoeften bevredigt, maar tegelijkertijd ons opzadelt met een gigantisch afval- en vervuilingsprobleem. In Tsjechoslowakije dringt dit heel langzaam wel door, maar het verlangen naar al die luxe is moeilijk in te tomen.

Favorit

Zowel Cock als ik hebben al verschillende jaren in Tsjechoslowakije gefietst. We zagen wel eens fietsers, maar verhoudingsgewijs toch maar weinig. Dit keer viel ons op dat er wel degelijk gefietst werd. De Tsjechische club had in het algemeen zeer behoorlijke fietsen. Het frame was onveranderlijk van het bekende merk Favorit uit Rokycany, hier en daar ontwaarde ik zelfs derailleurs van Shimano en zelfs Campagnolo (of was dit het gevolg van de Italiaanse uitwisseling?). De meesten reden op tucos, de wegkwaliteit was inderdaad zeer goed; als in België nou eens alle wegen zo waren....

Een compliment ook aan de Tsjechische spoorwegen. Drie van onze groep hielden het na ruim vijftig kilometer ploeteren met bagage bergop en bergaf wel voor gezien. Een klein stationnetje bood uitkomst: we zetten gewoon de fietsen op de trein. En in plaats van je fiets zelf in de trein te zetten, zoals in Nederland, doet dit het spoorwegpersoneel voor je, met bagage. Van tevoren lever je je fiets in en aan het eind van de rit kun je hem afhalen. Zelf tillen en sjouwen is er niet bij. Toegegeven, een helpende hand is natuurlijk nooit weg, zeker niet als het zwaar beladen fietsen zijn.

Een dag na onze aankomst in Vodňany worden we uitgenodigd op het gemeentehuis. De burgemeester houdt een korte toespraak (in het Duits nog wel) waarin hij ons verwelkomt en ons uitnodigt voor een bezoek aan een galerij in het gemeentehuis. Een voor Tsjechen bekende schilder Mikoláš Aleš heeft in Vodňany gewoond.

De omgeving van Vodňany is tevens plaats van handeling waar de ons aller bekende brave soldaat Švejk heeft rondgelopen (aldus beschreven door Jaroslav Hašek*). Hij is in Tábor uit de trein gezet. Omdat hij geen geld bij zich had, besloot hij naar České Budějovice te lopen. Al te veel richtingsgevoel had hij niet, via Milevsko naar Vráž. Daar werd hij verder gestuurd naar Cížová en Radomyšl. Via Vodňany en Protivín bereikte hij de gendarme in Putim. Van hieruit werd hij overgebracht naar Písek, waar hij op de trein naar Budějovice werd gezet. Heel wat voetstappen van Švejk zijn er rondom Písek gezet. Enkele zouden onze wegen gekruisd hebben.

*) De lotgevallen van de brave soldaat Švejk in de wereldoorlog, deel 2 Aan het front; pp. 34-50

Korstmossen

Het Bohemerwoud (of toch liever Šumava?) is het domein voor de ware berggeiten onder ons. We laten Jacob, Carel en Gerrit achter in het schitterende plaatsje Prachatice. Dan begint het klimmen pas werkelijk: een klim van ruim vijf kilometer vormt het voorproefje. Het landschap verandert geleidelijk van lieflijk glooiend tot echte dalen en bergen. De aanwezigheid van korstmossen verraadt de hoge graad van zuiverheid van de lucht. Veel industrie zit hier niet. De meeste, vooral zware industrie bevindt zich in het noorden: ten noorden van Praag langs de Elbe. Daar zijn bossen te vinden waar de bomen geen bladeren meer hebben; dode bossen, of zoals een kennis van mij in Dresden zei: Gespensterwald.

Luchtvervuiling als erfenis van een ruim veertigjarig regiem. Het resultaat wanneer zoveel nadruk op zware industrie wordt gelegd en modernisering achterwege blijft. Niet alleen een probleem voor Tsjechoslowakije, zeker ook de omliggende landen worden met dit probleem opgezadeld. Is de schuld wel helemaal af te wentelen op het vorige regiem? "Het zou onverstandig zijn om de trieste erfenis van de laatste veertig jaar te zien als iets dat ons vreemd is, iets dat een ver familielid ons heeft nagelaten. We moeten deze erfenis zien als iets dat we onszelf hebben aangedaan. Als we het zo opvatten, begrijpen we dat het alleen aan ons is om er iets mee te doen. We kunnen niet alles de voorgaande regeringen in de schoenen schuiven, niet alleen omdat dat de waarheid geweld aandoet, maar ook omdat dat afbreuk doet aan de plicht waar momenteel elk van ons voor staat. Namelijk de plicht om zelfstandig, in vrijheid, weloverwogen en snel te handelen", aldus Václav Havel tijdens zijn nieuwjaarstoespraak van 1 januari 1990. Maar goed, ook Nederland gaat zijn kennis ter beschikking stellen aan Tsjechoslowakije.

Guido Schöpping.

(In Ledenbrief 72 - okt. vervolgen we Guido's verslag - Red.)

(advertentie)

**POSTZEGELHANDEL Drs. F.B. Dijkstra, Meagere Weide 17,
9003 MG WARTEN. Tel./Fax.: 05105-1913.**

Specialiteit: TSJECHOSLOWAKIJE (alles op postzegelgebied)
Prijzen van jaarsets (alle postzegels van één jaar):
1986 (49 st) f 40 1988 (42 st) f 30 1990 (45 st) f 35
1987 (44 st) f 32 1989 (45 st) f 25

Wij hebben ook: Albanië, Bulgarije, Hongarije, Litouwen, Polen, S.U. en Noord-Korea. Voordrukalbums: Leuchtturm, KABE. Tevens verzorgen wij vertalingen van/naar Tsjechisch/Slowaaks.

MUZIKALE NOTEN

Hieronder volgt een opsomming van optredens in Nederland van diverse Tsjechische blaaskapellen.

21 September: **Žadovjáci in Kampen** met een dansgroep. In dit weekend vinden ook de open Overijsselse kampioenschappen voor blaaskapellen plaats. Inl.: Jan Leydekker, tel. 05202-14475 (Zie voor meer informatie pag. 22 van Ledenbrief 70)

27, 28 en 29 September: Jubileumfeest Gerandalkapel in **Margraten-Scheulder**. Tijdens deze feesten treedt de Tsjechische kapel **Keramicka** op. Inl.: Jan Simons, 04407-2654.

4 Oktober: **Moravěnka in Bakel**. 5 Okt. Moravěnka in Essen (België). 5 Oktober geeft het blaas-ensemble "**Zadovjáci**" een concert te **Tegelen** in de harmoniezaal aan de Posthuisstraat. Tijd: van 20.00 tot 01.00 uur. Inl.: Frans Clabbers, tel. 077-735301.

6 Oktober: **Žadovjáci in Oirsbeek**. De Orginal Essener Musikanten organiseren de derde Open Belgische Kampioenschappen voor Blaaskapellen op 6 oktober. Dit vindt plaats in de Heuvelhal te Essen. Inl.: L. Oerlemans, tel. 03/667.3567 of bij W. van As, tel. 01645-3013.

6 en 7 Oktober **Vicnovjanka in Panningen**. Inl. Theo Verhaegh, 04760-72562.

11 Oktober **Bozejaci in Landgraaf**. 12 oktober **Bozejaci in Nijnsel**.

12 Oktober spelen Die Orginal Mergelländer Buben uit Wijlre op een door de Maaslanders georganiseerde feestavond in het Gelre's End te **Hedel**. Inl. Dhr. van Lent, 04199-4111.

13 Oktober organiseren "De Rogstekers" in cultureel centrum De Beckart in **Nijnsel** een Blaaskapellenfestival. Inl.: Dhr. Klomp, 04138-72241.

Van 18 t/m 20 Oktober **Sohajká in Friesland**. **Střibňanka** speelt op 19 oktober in **Gemert**. Inl.: 04923-1452. Op 20 oktober is **Střibňanka** in "De Huif" te St. Michielsgestel. Inl.: Theo van Hamond, 04194-1452.

FILATELIE

Op 3 juni verscheen in Tsjechoslowakije een serie van 3 postzegels met als thema "burchten". De serie had de nominale waarden: 50 heller, 1 kroon en 3 kronen. Hieronder volgt een beschrijving van elk der zegels.

50 heller: Een oorspronkelijk gotische waterburcht, die tot een slot uitgebreid werd. In het slot bevindt zich een rijke verzameling van kostbare antiquiteiten. In het slotpark lopen damherten rond. Blatná ligt in de gemeente Strakonice in Zuid-Bohemen.

1 kroon: De oorspronkelijk gotische burcht werd omstreeks de eeuwwisseling verbouwd tot een burcht in romantische en neo-gotische bouwstijl. Binnen in de burcht is de wooncultuur van de adel uit de 17e en 18e eeuw te bewonderen. Met de bouw van de burcht werd omstreeks het jaar 1300 begonnen.

De Boheemse koning Jiří van Poděbrady was een tijdlang eigenaar van deze burcht. Tussen 1895 en 1912 liet aartshertog Eugen de tot ruïne geworden burcht in z'n geheel restaureren. Bouzov ligt in de gemeente Olomouc in Noord-Moravië.

3 kronen: Kežmarok is een beschermd stadsgezicht. De stad is vooral bekend door haar renaissance-raadhuis en een aantal klassicistische houten patriciërs-huizen. Op de postzegel is de laat-gotische burcht te zien, die omstreeks 1460 op de plaats van een oudere burcht gebouwd werd. Pas aan het eind van de 16e eeuw werd de burcht in renaissancestijl verbouwd. Sinds 1706 is de burcht eigendom van de stad. In de 18e eeuw brandde hij tot twee maal toe geheel af. In een deel van het gebouw bevindt zich het stadsmuseum van Kežmarok. Kežmarok ligt in de gemeente Poprad in Oost-Slowakije.

Voor 28 juni was tevens een postzegeluitgifte gepland met als thema de postbank. Van de uitgifte van deze postzegel met als geplande nominale waarde 10 kronen, heeft men afgezien.

Alle beschreven postzegels zijn zoals gewoonlijk bij mij verkrijgbaar.

F.B. Dijkstra, Meagere Weide 17, 9003 MG WARTEN. Tel.: 05105-1913

Sportuitwisseling

Afgelopen winter hebt u het al in de ledenbrief kunnen lezen dat ik met mijn fietsgroep contact heb met een groep fietsers uit Vodňany. Op de toen geplaatste oproep om mee te gaan heeft alleen het kersverse bestuurslid Guido Schöpping gereageerd. Van mijn fietsgroep zijn er zes mensen meegegaan.

Met z'n zevenen dus in de fietsbus naar Plzen en dan verder per fiets. Toch nog zo'n 110 km heuvelslandschap. Halverwege zijn er drie met de trein verder gegaan.

De ontvangst was uitstekend. De accommodatie waar wij logeerden is gloednieuw en prachtig. Het eten, de verzorging en begeleiding was grandioos. Ondanks dat wij vaak gefietst hebben, hebben wij toch nog veel andere dingen gezien: Písek, Praag, České Budějovice, Český Krumlov, andere dorpen en bergen. En dat alles in één week.

Een paar weken later kwamen de Tsjechoslowaken op tegenbezoek naar Amsterdam. Om de reiskosten te drukken, kwamen zij met een bus vol. Gelukkig hebben wij hen onder kunnen brengen in een clubgebouw van de scouting. Het is niet lux, maar het kan er mee door. Douchen moet met behulp van de brandslang. En koken voor 50 personen hebben we al improviserend geleerd. Wij hebben er zelfs plezier in gekregen. En voor de Tsjechoslowaken is dit een schoolvoorbeeld van emancipatie: allemaal mannen in de keuken. Er werd hierop zeer verbaasd gereageerd.

De Tsjechoslowaken bleven 3 dagen. De eerste dag bezochten we Ajax en het centrum, de dag erop Marken en Zaanse Schans en op de laatste dag zijn zij naar Wijk aan Zee en Naarden geweest.

De laatste avond, eigenlijk nacht, hebben wij een feestelijk tintje gegeven. Omdat wij Nederlanders niet zo best kunnen zingen, hebben wij maar een dans- annex disco-show weggegeven tot in de erge kleine uurtjes.

Al met al een zeer geslaagde uitwisseling. Zowel de Tsjechoslowaken als de Nederlanders zijn zeer positief in hun oordeel. Het is alleen jammer dat de fietsers uit Vodňany niet zijn meegekomen. Zij willen liever in een kleine groep naar Amsterdam komen en dat wil mijn fietsgroep ook. Maar de andere mensen uit Vodňany willen weer een uitwisseling met een bus vol. En wij moeten dan ook met een bus vol naar Zuid-Bohemen.

Hoe ik zo'n bus vol moet krijgen? Geen flauw idee. Misschien dat een van de lezers een oplossing weet?!

Cok Oostveen.

WAT HET OOG STREELT

In Naarden, bij GALERIE GROLL, Turfpoortstraat 36a (schuin tegenover het Comenius-museum) is nog tot 27 september een tentoonstelling ingericht van werken van Věra Martinková (grafieken), Lisbeth Bartosová en Marie Ryckliková (keramiek).

Wij waren bij de opening van deze expositie aanwezig en hebben met de charmante kunstenaar Věra Martinková kennis gemaakt.

Galerie Groll is geopend op woensdag t/m vrijdag van 15.00 - 18.00 uur, zaterdag van 11.00-13.00 uur en op afspraak. Tel. 02159-43701.

H.G. v.d. Burg.

Věra Martinková

rapide tours

TOURINGCAR- EN REISBURO

Gespecialiseerd in reizen naar

- * Hongarije
- * Polen
- * Tsjechoslowakije

Stationsstraat 25
9482 TX TYNAARLO
Tel. 05921-43300

- * luxe touringcars
- * 8 tot 54 personen
- * beschikbaar voor binnen- en buitenlands vervoer
- * rolstoelvervoer